

לפני 25 שנה

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הביא את השנייה בסדרת הכתבות "רופקים את השחורים", סדרה שהממה את החברה הישראלית תוך ששורה את שורשי הקיפוח והכרתה על בסיס ערתי, שהניב שנים מאוחר יותר התפרצויות על רקע עדתי כווארי סאליב כחיפה, וכשכונת מוסררה פירושו שלם. בין השאר כתב על נושא זה, עורך השבועון, אורי אבנרי, במדרו "קורא יקר": "העלייה ממארוק ומטראק יצרה בעייה עתידית חדשה לגמרי, הריפה לאין-שקור מכל בעייה קודמת. אני משוכנע כי תהיה זאת טיפשות גבולת בפשע לטמון את הראש בחול ולהתעלם מבעייה זו, מתוך הורעה שיגרתית שהעניין יסתדר מעצמו תוך כמה שנים. אני סומך על דעתם השקולה של חברי הבעייה הולכת ומחריפה, והיא מתקרכת לממדים של שואה. יש להשמיע אות אעקפה, אפילו לתת הלב לציבור, למען יתעורר לפני שיהיה מאוחר מדי..." במסגרת ניסיונה של המערכת להתיי מודד בנושא הקיפוח העדתי הובא השבוע לפני 25 שנה, "ראיון

"העולם הזה" 833 תאריך: 8.10.53

שיע" גלזר מתחתן * עורך "חרות" מואשם בביזיון בית'

הדין * כלבו ה"גיזע" של דיין * אחיו של טרומפלדור

כל העדות. זה יקח זמן ויהיו קשיים, אבל בסופו של דבר לא יהיו יותר "שחורים" ולבנים" — יהיה עם ישראלי אחד.

העם

בשרות פלשת 1060 (לפה"ס)

מדן ועד מבואות סיני סערו ההתרגי שיות האנושיות. גידופים ואימים הרדיים של עובדי-אדמה ואחוזי-נשק על הגבולות, האשמות הדדיות בערים ובכפרים מילאו את החלל.

אולם המילים הנסערות חלפו עם הרוח, כשם שחלפו והתנדפו מה אלפים בשנים, ואילו האדמה המוצקה נשארה. סימן של בריאות העם הוא, שאין הוא מרבה לדבר על עובדות-יסוד זו של חייו, החיובית מכל, החשובה מכל: מולדת. הוא חש את מולדתו מתחת לרגליו.

השבוע הצטופפו יותר מאלף אזרחים בבניין החדש של ציוני אמריקה בתל-אביב, כדי לשמוע משהו חדש על מולדתם הישנה. רבים מהם, נערים וזקנים, עמדו משך שעות על רגליהם, צמאים לדיברי-מדע יבשים שיצאו מפיו של גבר אדומ-פנים, מרכיב מישפטי-שמש (בלילה): הדי פרופסור ויליאם אולברייט, השם הראשון בעולם בחקר עתיקות ארץ-ישראל.

אם אולברייט סיפר על הפלישתים, הוא לא חידש הרבה, אולם הוא הצליח להעלות לעיני מאזיניו הרתוקים תמונה של אותו עם קדמוני אינדיאירופי שעבר בספינותיו הקטנות מכלתים, מולדתו, דרך קפריסין, לחופי אשקלון ועזה, כבש בשפלה ראשיגשר מוצק, זמן קצר לפני שבני ישראל (הפחות מתורבתים) הסתננו לארץ מן הצד השני.*

עד למפלתם בידי דויד המלך, הצליחו הפלישתים להקים אימפריה שהגיעה ביקפה עד לגליל. אולם הם לא יכלו להחזיק מעמד, מבודדים, כשגבם אל הים, לא יכלו לעמוד מול לחץ יושבי המרחב היבשתי מסביבם.

אולברייט, איש-המדע, לא המשיך בסיפור. אולם אזרחי ישראל, אשר לגביה אין תולדות הארץ חומר מדעי בלבד אלא לקח חי לקראת עתידם, אינם יכולים להעלים עין מעובדה מורה: קיים דימיון מפי חיע בין גבולות מדינות הפלישתים, הצל-בנים והציונים — שלוש מדינות שהוקמו בידי כובשים שבאו מן הים. שתיים מהן הושמדו בהתקפת-הנגד של שכניהן, אחרי שלא הצליחו להשתלב במרחב, ההיסטוריה אינה חוזרת על עצמה — אם לומדי ממנה.

מיעוטים

הם לקחו את אבא

לפני שבע שנים גדהם היישוב לשמע היריעה שגאולה כהן, קריינית לח"י, שוחרה רבה מבית הסוהר עלידי קבוצת לוחמים

* יש הוכחות לכך שהפלישתים היו בארץ כבר בשנת 1060 לפני הספירה.

רח מסוגלים ללמוד או לא. ש: מר שיטרת, האם שמעת פעם את המילים, "שוארצט הייטס"? ת: זה מושג שפל. הוא חייב להיעלם. כל מי שיש לו מעט רוח כוחל וסולד ממנו. כל מי שמשמש בו הוא עוכר-המדינה. כמו שהי ואומרים על הערבים, "שחור-רים". אני כשלעצמי מעולם לא כיניתי מי-שהו בשם-גנאי מפני שהיה ממוצא אחר. האדם עצמו הוא החשוב — לא המקור. "שחור" זה לא שם אנושי! זה ברברי! (השר נראה מרוגש מאד. המילים, "חיות שחורות" עוררו את חמתו. הוא מדבר בלהט ודופק מדי פעם על שולחן).

זה מושג כל כך מרגיז! ש: אבל בכל-זאת משתמשים בו. מה, לדעתך, עלולות להיות התוצאות? ת: עכשיו מושג זה מוזק ביותר. אבל יאמרו מה שיאמרו — בני כל העדות הולכים ומתמוגגים. ש: יש עוד דיעה קדומה אחת — שבני עדות המזרח אינם אוהבים חי עמל, ומת-רבים כערים שהשפעתו שלילית ביותר. ת: אין לי ספק שהערבים מצמיחות בתוכם סכנות ומקורות רבים של פשעים, וכל נקודה חקלאית חדשה מחסלת מקור-רות אלה. אך מי שטוען נגד בני עדות המזרח — שיתעניין מעט בתנועת ההתי-יישובות, מי עכשיו יוצא לכפר? הרי רובם בני עדות המזרח!

ש: כיצד, אם כן, רואה אתה את ההתי-פחות להבא? ת: אין לי ספק שיבוא מיוג מלא של * באידיש: חיות שחורות!

ראיון מיוחד

עם בכור שיטרת. שריהמישטרה

"שחורים—זה מושג שפלי!"

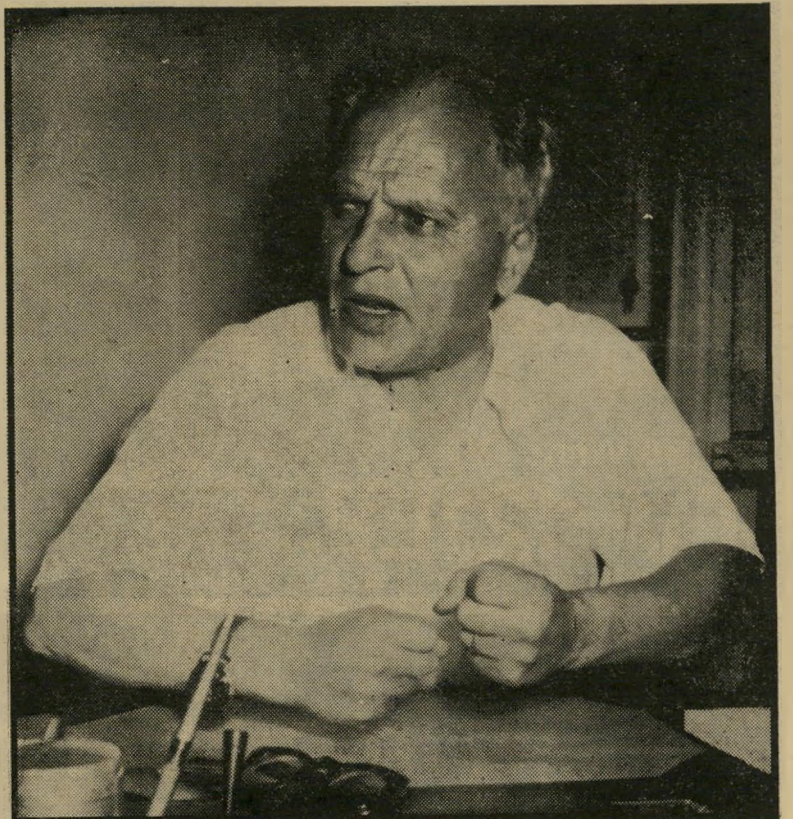
ש: מר שיטרת, כיצד מסביר אתה את היחסים הקיימים כיום בין העדות השונות בארץ?

ת: לדעתי, המצב כיום הוא תוצאה של דיעות קדומות — דבר טיבעי בארץ של הגירה ועלייה. אי-אפשר לדרוש מעור-לים חדשים שייקלטו וישתתפו לשאר התור-בים בתקופה קצרה, בייחוד כשלא נותר-נים להם את הטיפול שפעם נתנו להם.

ש: ומה בנוגע לדיעה שאותם העולים בני עדות המזרח אינם מוכשרים או מסור-גלים להגיע לרמה הכללית?

ת: לזה בדיוק התכוונתי, כשדיברתי על דיעות קדומות. לעולים אלה יש כל הכישרונות והסגולות הדרושים ללמוד ולהתקדם. אנחנו גם עושים את כל המא-מצים בשטח זה. הקמנו מיפעלים לסטיפנד-יות שיתנו הזדמנות שווה ללימוד, ואז נראה אם הצעירים שעלו מארצות המזר-

* ארבע שנים מאוחר יותר היה יוסף מנקס מעורב ברצח קסטנר, הואשם על כך בבית-הדין, וריצה את העונש שהוטל עליו בבית-הכלא.

שר המישטרה בכור שיטרת, זהו ביטוי ברברי!

ערבית של לח"י. היישוב לא ידע מי ניצה על הפעולה. אולם האנגלים ידעו: הם אסרו את עבד-אל-סאלם אברוגוש, הושיבו אותו בבית-הסוהר ועיניהו קשות.

השבוע באו כמה מידידי אברוגוש אל אשתו של עבד-אל-סאלם, המוחזק במעצר-אדמיניסטרטיווי ללא דין ודין בכפר מג'דל-כרם ליד נצרת, בעונן פשעים שאיש אינו טוען שעשה. כשקמה האשה, כמיטב המסורת הערבית, להגיש קפה ל"מבקרים, נשמע לפתע קולו של בנה בן השלוש: "אמא, אל תתני קפה ליהודים. הם לקחו את אבא שלי..."

למחרת היום שמעו עבד-אל-סאלם ואש-תו בשורה שרוממה את ליבם של מאות אלפי אזרחי המדינה, ונטעה בהם מחדש אמונה בצדק ובישורו של מוסד אחד במדינה: בית-הדין הגבוה לצדק.

רק לעיתים רחוקות שמעו שופטים יש-ראליים האשמות כה כבדות נגד ממשלת הארץ, ולעיתים רחוקות רבצה אחריות כה כבדה על שכמם. אחרי דבריו ההרפיים כחומצה של עורך-הדין תמיר, שהאשים את הממשלה בגלוי בעיות דין לצורך גי-שול, היה ברור כי קבלת בקשתו של תמיר תתפרש, בעיני הציבור, כסטרית-לחי ל"ממשלה. כנגד זה עמדה התביעה הגדולה כי המוסד העליון, הבלתי-חלוי, ימלא את תפקידו הקדוש בלי מורא וכלי משוא-פנים.

אחרי כחצי-שעה בלבד חזרו השופטים, והודיעו: על המפקד הצבאי (שחתם על צו-הגירוש) ועל המפקח הכללי של הי-מישטרה, להופיע ולהראות גימוק (אם יש כזה) מדוע לא יבוטל הצו. כדי למנוע התחמקות מן האחריות, הוסיפו השופטים הוראה בלתי-רגילה: שכל אחד מן ה-שניים ישיב בנפרד, אחרי הניצחון הגדול הראשון של הצ-דק על העוול בפרשת אברוגוש, ניצחון מזהיר של עצמאות השופט הישראלי, כ-אשר עטו אנשי הכפר לברך את עורך-הדין תמיר, הוא הזהיר אותם: "המערכה טרם נסתיימה!"

אנשים

● נפסח נוספת הצטרפה למישפחת ה-אלוף משה דיין, למורת-רוחה של אשתו. הנפסח: כלב חום בשם שי, שניתן לו במתנה מידי איש השגירות האמרי-קאית. לאלוף לא היה ספק שהכלב גזעי מאד. הוא רק לא ידע לאיזה גזע שייך הכלב.

● אורח מחוץ-לארץ, שלא יכול להת-גבר על יצרו והצטרף לחבורת דוברי רור-סית בקפה רוול, בתל-אביב, שמע כי אחד הנכוחים הוא יליד העיר פיאטיגורסק, ושאלו אם שמע על בן אחר של אותה העיר, יוסף, "טוב למות בעד ארצנו" ברומפלדור. לתדהמתו גילה הנשאל כי שמו אלפרד ברומפלדור, והוא אחיו הבכור של הגיבור האומי.

● מטרה חדשה בחיים גילה לר-ריא, עורך היומן באנגליה ג'רוסלם פוטט שהפך עורך זמנים * כפי שגילה במסיבה ירושלמית, המטרה: להשמיד את העולם הזה. הניצוח שהדליק את להבת הקודש שלו: המאמר על אודות חיים (איש הי-שנה) בהן.

* בגלל מאמר של מנהיג תנועת-הח-רות, ח"כ מנחם בגין, בעניין פסקי-הדין על מחתרת צריפין.